

Çocuk ve Erişkin Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Çocuk Sevme ve Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi

Analysing Liking of Children and Parenting Attitudes of Nurses Working in Pediatric and Adult Clinics

Esra Tural Büyük¹, Selda Rızalar¹, Emine Güdek Seferoğlu¹, Hanife Oğuzhan²

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Samsun, Türkiye

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Samsun, Türkiye

ÖZET

Amaç: Çocukları sevme ve çocuklara yönelik tutum, bir bireyin çocuk ve çocuklarla birlikte olma konusundaki temel inancının yansımasıdır. Özellikle çocuk hemşirelerinin çocukların fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimsel farklılıklarını anlamaları, onlara gerekli sevgi ve ilgiyi göstermeleri gerekir. Ülkemiz koşullarında her hemşire kendi istedikleri alanda çalışmamaktadır. Bu durumda hemşirelerin çocukları sevme durumları ile hangi çocuk yetiştirme tutumu ile yetiştirildikleri önem kazanmaktadır. Bu çalışma, erişkin ve çocuk servislerinde çalışan hemşirelerin çocuk sevme tutumları ile çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı tipteki bu çalışma, Samsun'da Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde görev yapan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 160 hemşire ile yapılmıştır. Araştırmada, "Bireysel Bilgi Formu", "Çocuk Sevme Ölçeği" ve "Aile Yaşamı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği" (Parental Attitude Research Instrument-PARI) kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışma kapsamındaki hemşirelerin %62,5'i 22-30 yaş grubunda, %59,4'ü evli ve %65,6'sı lisans mezunudur. Hemşirelerin %71,9'u kendi istekleri ile bu mesleği seçtiklerini ve %79,4'ü yetiştiği ailenin demokratik tutum sergilediğini belirtmişlerdir. Araştırmada çalıştıkları alanın çocuk sevme ve çocuk yetiştirme tutumunu etkilemediği görülmüştür ($p>0,05$).

Sonuç: Hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri ve yetiştiği ailenin özellikleri ile çocuk sevme ve çocuk yetiştirme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. *The Journal of Pediatric Research 2014;1(3):130-7*

Anahtar Kelimeler: Hemşire, çocuk sevme, yetiştirme tutumu

ABSTRACT

Aim: An individual's attitude toward parenting and liking of children reflects that individual's fundamental belief about children and being with children. In pediatric care, especially pediatric nurses need to understand the differences in children's physical, emotional, and social development, and they should provide children with the love, affection and attention they need. Under the current circumstances in our country, not all nurses may find a chance to work in their field of choice. For this reason, the liking of children in nurses and the parenting style they were raised with are of particular importance. This study was designed to determine and evaluate the parenting attitudes and liking of children in nurses working in pediatric and adult clinics.

Materials and Methods: The current study using a descriptive research design included 160 nurses working at Samsun Ondokuz Mayıs University, who agreed to participate in the study. The research data were collected using "Personal Information Form", "Liking of Children Scale" and "Family Life and Child Rearing Attitude Scale (Parental Attitude Research Instrument-PARI)".

Results: Of the nurses participating in the study, 62.5% were in the age range of 22-30, 59.4% were married and 65.6% had a bachelor's degree. While 71.9% of the nurses reported choosing this profession through their own decisions, 79.4% reported that they were raised with democratic style of parenting. The research revealed that the liking of children and parenting attitudes were not affected by the fields nurses work in ($p>0.05$).

Conclusion: We found no statistically significant correlation between the scores for liking of children and parenting attitudes and the sociodemographic characteristics of nurses and style of parenting they were raised with. *The Journal of Pediatric Research 2014;1(3):130-7*

Key Words: Nurse, liking of children, parenting attitude

Yazışma Adresi/Address for Correspondence

Dr. Esra Tural Büyük, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Samsun, Türkiye
Gsm: +90 505 279 5196 E-posta: esratural55@gmail.com

Geliş tarihi/Received: 02.04.2014 Kabul tarihi/ Accepted: 07.05.2014

Giriş

Bir çocuğu sevmek, karşılıksız sevginin en kabul görmüş şekillerinden biridir. Türk toplumunda çocukların sevildiği bilinmektedir (1). Sağlık alanında da çocuklarla çalışan hemşirelerin çocukları sevmesi, hem çocuklar ile sağlıklı iletişimi sağlamak hem de görevlerini yerine getirerek mesleki iş doyumlarını hissetmeleri için çok önemlidir.

Çocuk yaşamının büyük bir bölümünü aile ortamında geçirir. Sağlıklı bir aile ortamında tutarlı ve sağlıklı ilişkilerle yetişen çocuk, özerk bir birey olarak yetişkin yaşamına ulaşabilir. Böylece kendi kendine yetmeyi, kendinden memnun olmayı, kendine saygı duymayı öğrenir. Aileleri ile olumsuz ilişki kuran çocuk ise içine kapanık ve güvensiz olacaktır. Kişilik gelişiminin en önemli kısmının biçimlendiği çocukluk yıllarında anne babaların çocuklarına karşı uyguladıkları tutumlar önemlidir (2).

Çocuk yetiştirme tutumları, toplumsallaşma da ve çocuğun kişiliğinin gelişmesinde önemlidir. Aile ile çocuk arasındaki sevgi temelli güçlü bir ilişki, çocuk için önemlidir. Çocuklara yönelik tutum, bir kişinin çocuklarla birlikte olma konusundaki temel inancının yansımasıdır. Ana-baba tutumları çocuğun davranışlarının şekillendirmeleri ile birlikte, gelecekteki davranışları üzerinde de bir etkiye sahiptir. Çocuğun sağlıklı bir ruh yapısına sahip olması, sağlıklı ana-baba tutumlarıyla birebir ilişkilidir. Görülen ana-baba tutumları arasında aşırı koruyucu, baskıcı ve otoriter, dengesiz ve kararsız, ilgisiz ve demokratik tutum şekilleri yer almaktadır (3,4). Bu tutumlar içinde demokratik anne baba tutumu, çocuklar için en uygun olan tutumdur. Bu tutumda büyüyen çocuk, şartsız saygı ve sevgi görür. Bu aileler hem çocuklarını denetler hem de onların ihtiyaçlarını karşılanmasına olanak tanır. Aile bireylerinin davranışları birbiri ile tutarlı, kararlı ve güven vericidir. Çocuklarının özgürce gelişmesi ve yeteneklerinin ortaya çıkmasına izin verirler (5,6).

Çocuk yetiştirme tutumları toplumdan topluma değişebileceği gibi belirli bir toplumda zamana ve ailelere göre de değişebilir. Aileler arasında görülen farklılıklar yaşam koşulu farklılıklarından olabileceği gibi, çocuğu sevmek gibi kişisel farklılıklardan da kaynaklanabilir (7). Ana-babanın deneyimleri, yaşları, kişilik yapıları, birbirleriyle olan ilişkileri, eğitim durumları, çocuklarından beklentileri, çocuğun yaşı, cinsiyeti, özellikleri, doğum sırası, ailenin sosyoekonomik düzeyi, ana-babaların kendi ana-babasıyla ilgili deneyimleri, çocuğun engelli olması gibi durumlar ana-baba tutumları üzerinde etkilidir (3,4). Hemşirelerin kendi çocuk yetiştirme tutumları, bu tutumların nelerden etkilendiği ve çocuğu nasıl etkilediği konusunda bilgisinin olması hem bakım verme sürecinde hem de toplum sağlığı açısından önem taşımaktadır (2,8).

İletişim, özellikle insanın başkalarına bağımlı olduğu hastalık dönemlerinde çok daha önem kazanır. İnsan ilişkileri üzerine temellendirilmiş bir meslek olan hemşirelik de iletişim becerileri, hasta ve ailesiyle iletişimlerini kolaylaştırarak, hasta memnuniyetini ve bakım kalitesini artırır (2,5,8). Çocuklarla çalışan hemşire, çocuk sevgisini taşımaktadır. Bunun

yanında özellikle çocuk hemşirelerinin çocukların fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimsel farklılıklarını bilerek etkili iletişim becerilerinden yararlanmaları, onlara gerekli sevgi ve ilgiyi göstermeleri gerekir. Yapılan pediatri hemşireliği ile ilgili çalışmalarda çocuk sevmek konusunun ortaya konulmadığı gözlenmiş ve çocuk sevmeye etki edebilecek sosyo-demografik ve aile özellikleri arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalara rastlanmamıştır.

Kişinin mesleğini sevmesi, istediği alanda çalışması, profesyonel tutum sergilemesini sağlar. Ülkemiz koşullarında ise her hemşire kendi istedikleri alanda çalışmamaktadır. Hemşirenin yeteneklerini ve potansiyelini doğru olarak kullanabilmesi doğru meslek seçimi ve istediği alanda çalışması ile mümkündür. Bu durumda hemşirelerin çocukları sevmek durumları ile hangi çocuk yetiştirme tutumu ile yetiştikleri önem kazanmaktadır. Bu çalışma, erişkin ve çocuk servislerinde en az bir yıl çalışan ve evli olan hemşirelerin çocuk sevmek tutumları ile çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Tanımlayıcı olarak planlanan araştırmanın evrenini Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde görev yapan ve en az bir yıl çalışmış olan toplam 310 hemşire oluşturmuştur. Araştırmada örnekleminde, evreni oluşturan tüm hemşirelere ulaşılması hedeflenmiş olup, bekar olan, anketin yapıldığı tarihte görev yerinde bulunmayan, araştırmaya katılmayı kabul etmeyen ve formu tam doldurmayan hemşireler dışında, araştırmanın örneklemini 95 hemşire oluşturmuştur. Çalışmanın yürütülebilmesi için, kurumlardan gerekli izinler alınmıştır. Çalışmaya katılan hemşirelere, çalışmanın amacı ve bilgilerin gizli kalacağı belirtilerek güven verilmiş ve bu şekilde yanıtların doğruluğuna destek sağlanmıştır. Araştırmada, "Bireysel Bilgi Formu", "Çocuk Sevme Ölçeği" ve "Aile Yaşamı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği" (Parental Attitude Research Instrument-PARI) kullanılmıştır. Örnekleme alınan hemşirelere gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra, doldurmaları için verilmiş ve hemşireler tarafından doldurulduktan sonra geri alınmıştır. Hemşireleri Tanıtıcı Bireysel Bilgi Formu, çalışma kapsamında yer alan hemşirelerin sosyodemografik özellikleri ve yaşadıkları aileye ait özelliklerini belirleyici soruları kapsamaktadır.

Çocuk Sevme Ölçeği (Barnett Liking of Children Scale-BLOCS), insanların çocuklara yönelik tutumlarını ölçme amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin Duyan ve Gerbal (2008) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Barnett Çocuk Sevme Ölçeğinin iç tutarlılık katsayısının 0,93 ve test-tekrar test güvenilirlik katsayısının 0,91 olması nedeniyle, insanların çocukları sevip sevmediğini belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır. Ölçekte 14 madde bulunmakta olup, her bir maddede belirtilen düşünceye, bireylerden "Hiç katılmıyorum" yanıtından, "Tamamen katılıyorum" yanıtına kadar değişkenlik gösteren yedi derecede görüş bildirmeleri istenmektedir. Çocukları sevmeyi belirlemeye yönelik maddelerden dördü olumsuz (3., 6., 10. ve 13. maddeler) ve onu da olumlu anlam taşımaktadır. Olumlu maddeler

puanlanırken "Tamamen katılıyorum" yanıtı "7" ile ve "Hiç katılmıyorum" yanıtı ise "1" ile puanlanmaktadır. Olumsuz maddelerin puanlanmasında da "Hiç katılmıyorum" yanıtı "7" ile "Tamamen katılıyorum" yanıtı da "1" ile puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, insanların çocukları daha fazla sevdikleri; düşük puanların ise çocukları sevme düzeyinin düşük olduğu anlamına gelmektedir (9).

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI), 1958 yılında E.S. Schafer ve R.Q. Bell tarafından geliştirilmiştir. Aile Yaşamı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğinin Türkçe çevirisi ve uyarlanması Güney ve ark. tarafından yapılmıştır. Ölçeğin beş alt boyutu (aşırı annelik boyutu, demokratik tutum, ev kadınlığı rolünü reddetme boyutu, geçimsizlik boyutu ve artık boyut) vardır. Ölçeğin, Pearson Momentler Çarpımı korelasyonları ,58 ile ,88 arasında bulunmuştur. Anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek için kullanılan ölçek toplam 60 madde ve "aşırı annelik", "demokratik tutum ve eşitlik tanıma", "ev kadınlığı rolünü reddetme", "karı koca geçimsizliği", "baskı ve disiplin" olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Testin yanıtlanmasında, her madde için; "hiç uygun bulmuyorum", "biraz uygun buluyorum", "oldukça uygun buluyorum" ve "çok uygun buluyorum" şıklarından birinin seçilmesi ve yanıtlanması istenmektedir. Testin puanlamasında, maddelere verilen "hiç uygun bulmuyorum" yanıtına "1" puan, diğerlerine sırasıyla "2", "3", "4" puan verilir. Ancak 25. ve 44. maddelere verilen yanıtlar tersine puanlanır, "1" puanlık yanıtta "4" puan, "2" puanlık yanıtta "3" puan, "3" puanlık yanıtta "2" puan, "4" puanlık yanıtta "1" puan verilmektedir. Her alt boyut puanının yüksekliği o boyutta yansıtılan tutumun onaylandığını göstermektedir (10,11).

Bulgular

1. Hemşirelerin Sosyodemografik Özelliklerinin İncelenmesi

Çalışma kapsamındaki hemşirelerin %60'ı 22-30 yaş grubunda ve çocuk sahibidir. Hemşirelerin %58,9'u lisans mezunu, %53,7'si 1-5 yıl arasında çalışmış ve %68,4'ü kendi istekleri ile mesleğini seçmiştir ve %91,6'sı çalıştığı alandan memnun olduklarını ifade etmişlerdir (Tablo I).

Hemşirelerin yetiştiği ailenin özelliklerine baktığımızda %78'i orta ekonomik seviyeye sahip bir ailede yetiştiği, %51,3'ünün il merkezinde yaşadığı, annelerinin %50'sinin ilkököl mezunu ve %87,3'ünün ev hanımı olduğu bulunmuştur. Babaların da %53,3'ünün ilkököl mezunu ve %30,7'sinin memur olduğu görülmüştür. Hemşireler yaşadığı ailenin ekonomik durumunu daha çok orta (%78,8) olarak belirtmişlerdir. Yetiştirdiği ailenin nasıl bir tutum sergilediği sorulduğunda %78'i demokratik tutum sergilediğini ve %90,7'si de evde söz hakkına sahip olduklarını belirtmişlerdir (Tablo I).

2. Hemşirelerin Çalıştıkları Alana Göre Çocuk Sevme Toplam Puanları ile Çocuk Yetiştirme Tutumu Toplam ve Alt Boyutları Puanları Dağılımlarının İncelenmesi

Çalışmada çocuk sevme toplam puan ortalaması 85,01±11,65 (min:38-max:98) bulunmuş olup, erişkin

servislerde çalışan hemşirelerin çocuk sevme puan ortalamaları (85,56±10,20), pediatri servislerinde çalışan hemşirelerin sevme puan ortalamalarına (84,35±13,29) göre daha fazla bulunmuş olup, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p>0,05) (Tablo II).

Hemşirelerin çocuk yetiştirme tutumları toplam puan ortalaması 139,57±17,54 (min:101-max:176) olarak bulunmuştur. Hemşirelerin çalıştığı alanlara göre çocuk yetiştirme tutumu puan ortalamaları incelendiğinde erişkin servislerde çalışan hemşirelerin çocuk yetiştirme tutumu puan ortalaması 140,29±18,42 (min:101- max:176) iken, pediatri servislerinde çalışan hemşirelerin puan ortalamaları 138,70±16,59 (min:104-max:175) bulunmuş olup çalıştıkları alan ile çocuk yetiştirme tutumu toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (p>0,05).

Çocuk yetiştirme tutumunu oluşturan beş alt boyutu içinde aşırı koruyuculuk, baskı disiplin, annenin ev kadınlığını reddetmesi, demokratik ve eşitlik ile karı koca geçimsizliği puan ortalamalarının da dağılımları Tablo II'de verilmiştir. Aşırı koruyuculuk alt boyutu puan ortalamaları erişkin servislerde çalışan hemşirelerde 39,50±6,71 iken, pediatri servislerinde çalışan hemşirelerde 37,93±6,21 bulunmuştur. Baskı-disiplin alt boyutu puan ortalamaları erişkin servislerinde çalışan hemşirelerde daha düşük iken (34,35±6,47), pediatri kliniklerinde çalışan hemşirelerde daha yüksek (35,26±5,34) bulunmuştur. Annenin ev kadınlığı reddetmesi alt boyutu puan ortalaması 28,96±5,47 olup, pediatri servislerinde çalışan hemşirelerde bu puan 28,84±5,69 olduğu görülmüştür. Karı-koca geçimsizliği alt boyutu puan ortalaması erişkin servislerinde çalışan hemşirelerde (14,31±3,17), pediatri servislerinde çalışan hemşirelere göre (13,63±2,54) daha yüksek bulunmuştur. Çocuk yetiştirme tutumu alt boyutları arasında yer alan demokratik ve eşitlik alt boyut puan ortalamaları ise her iki alanda çalışan hemşireler arasında benzer sonuçlar elde edilmiştir (erişkin servislerinde çalışan hemşirelerde 23,23±3,60 iken, pediatri servislerinde çalışan hemşirelerde 23,21±3,99'dur) (Tablo II). Çocuk yetiştirme tutumu alt boyutları ile hemşirelerin erişkin ve pediatri servislerinde çalışma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (p>0,05) (Tablo II).

3. Hemşirelerin Çocuk Sevme Durumları ile Sosyodemografik Özellikleri ve Yetiştirdiği Ailenin Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırmada hemşirelerin sosyoekonomik özellikleri ile çocuk sevme puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (p>0,05). Hemşirelerin çalıştığı alanlara (erişkin ve pediatri) göre sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde, yaş, çocuk sahibi olma durumu, çalışma süresi, eğitim durumu, mesleği tercih nedenleri ve çalıştığı bölümden memnun olma durumu ile çocuk sevme puan ortalamaları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (p>0,05) (Tablo III). Erişkin ve pediatri servislerinde çalışan hemşirelerin çocuk sevme puan ortalamaları ile yetiştiği aileye ait bazı özellikler arasında ilişki incelendiğinde de istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (p>0,05).

Tablo I. Hemşirelerin sosyodemografik özellikleri ve yetiştiği aileye ilişkin özellikleri			
		n	%
Yaş	22-30 yaş	57	60,0
	31-40 yaş	33	34,7
	41-50 yaş	5	5,3
Çocuk sahibi olma	Evet	87	91,6
	Hayır	8	8,4
Eğitim durumu	Lise	3	3,2
	Ön lisans	32	33,7
	Lisans	56	58,9
	Yüksek lisans	4	4,2
Çalıştığı alan	Erişkin servisler	52	54,7
	Pediyatrik servisler	43	45,3
Çalışma süresi	1-5 yıl	51	53,7
	6-10 yıl	19	20,0
	11-15 yıl	14	14,7
	16 yıl ve üzeri	11	11,6
Mesleği tercih nedeni	Kendi isteği	65	68,4
	Ailesinin isteği	18	18,9
	İşsiz kalmamak için	12	12,6
Çalıştığı bölümden memnun olma	Evet	87	91,6
	Hayır	8	8,4
Yetiştigi ailenin yaşadığı yer	İl	50	52,6
	İlçe	35	36,8
	Köy	10	10,5
Anne eğitim durumu	Okuryazar değil	15	15,8
	Okuryazar	27	28,4
	İlkokul	47	49,5
	Orta-lise	6	6,3
Anne meslek	Ev Hanımı	81	85,3
	Çalışıyor	14	14,7
Babanın eğitim durumu	Okuryazar	21	22,1
	İlkokul	53	55,8
	Orta-Lise	21	22,1
Babanın mesleği	Memur	30	31,6
	İşçi	32	33,7
	Serbest meslek	21	22,1
	Çiftçi	12	12,6
Yetiştigi ailenin ekonomik durumu	Orta	71	74,7
	İyi	24	25,3
Yetiştigi ailenin tutumu	Demokratik	75	78,9
	Otoriter	16	16,8
	Pasif	4	4,2
Evde söz hakkı alma durumu	Evet	88	92,6
	Hayır	7	7,4
Toplam		95	100

4. Hemşirelerin Çocuk Yetiştirme Tutumu Puan Ortalamaları ile Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Hemşirelerin çalıştıkları alanlara göre çocuk yetiştirme tutumlarının sosyodemografik özelliklerle ilişkisine bakıldığında, hemşirelerin yaşı, çocuk sahibi olma, eğitim durumu, mesleği tercih nedeni ve çalıştığı yerden memnun olma durumu ile çocuk yetiştirme tutumu toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Çalışma süreleri bakımından pediatri de çalışan hemşirelerde, 1-5 yıl arası çalışan hemşirelerin daha uzun süre çalışan hemşirelere göre daha fazla çocuk yetiştirme puan ortalamasına sahip olduğu ve bu durumun istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo IV). Çocuk yetiştirme tutumu alt boyutları kapsamında da (aşırı koruyuculuk, baskı-disiplin, ev kadınlığı reddetmesi, demokratik ve eşitlik, karı-koca geçimsizliği) hemşirelerin sosyodemografik özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var bulunmamıştır ($p>0,05$).

5. Hemşirelerin Çocuk Yetiştirme Tutumu Puan Ortalamaları ile Yetiştigi Ailenin Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Hemşirelerin yetiştiği aileye ait bazı özellikleri ile çocuk yetiştirme tutumu toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo V). Çocuk yetiştirme tutumu alt boyutları ile yetiştiği ailenin özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tartışma

Ülkemizde farklı nedenlerden dolayı hemşireler istedikleri alanda çalışmamaktadır. Özellikle pediatri ve erişkin kliniklerde çalışan hemşireler kimi zaman yer değiştirebilmekte ve çalışmak istemedikleri alanlarda uzun yıllar kalmaktadırlar. Hemşirelerin istemediği alanlarda çalışmaları onları fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan olumsuz yönde etkilemektedir (12). Çalışmamızda hemşirelerin %71,9'u mesleği kendi isteği ile tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Erkal ve ark. (2012) ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin bölümü seçme nedenlerinin arasında insanlara yardım etmeyi sevmenin ilk üç içinde yer aldığını bildirmişlerdir (13).

Hemşirelerin mesleğine ilişkin sahip olmaları gereken özellikleri vardır. Bu özelliklerden bir tanesi de insan sevgisi ve çocuk sevgisidir (1). Pediatri alanında çalışan hemşirelerin, çocukları sevmek, çocuklarla etkileşime girebilme, sabırlı, ilgili, nazik olma ve esnek olma, çocuklarla iletişim kurabilme ve sakin kalabilmek gibi özelliklere sahip olması önemlidir. Çalışmamızda ise hemşirelerin çocuk sevmek toplam puan ortalaması ile hemşirelerin erişkin ve pediatri servislerinde çalışma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$) (Tablo II). Hemşirelerin bazı sosyodemografik özellikleri ile (yaş grubu, çocuk sayısı, eğitim düzeyi, çalışma yılı) çocuk sevmek puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Erdem ve Duyan'ın (2011) çocuk hemşirelerinin çocuk sevmek durumlarını belirlemek

Tablo II. Hemşirelerin çalıştıkları alana göre çocuk sevme toplam puanları ile çocuk yetiştirme tutumu toplam ve alt boyutları puanlarının dağılımları

Özellikler	Erişkin Servislerinde Çalışan Hemşireler		Pediatri Servislerinde Çalışan Hemşireler		Toplam Puan Ortalamaları		İstatiksel Değerlendirme U, p
	Ort ± SS	Min- Max	Ort ± SS	Min- Max	Ort ± SS	Min- Max	
Çocuk sevme toplam puanı	85,56±10,20	61-98	84,35±13,29	38-98	85,01±11,65	38-98	1102,500 0,907
Çocuk yetiştirme tutumu toplam puanı (ÇYT)	140,29± 18,42	101-176	138,70±16,59	104-175	139,57±17,54	101-176	1075,500 0,751
Aşırı koruyuculuk alt boyutu	39,50±6,71	26-53	37,93±6,21	25-54	38,79± 6,50	25-55	957,500 0,229
Baskı-disiplin alt boyutu	34,35±6,47	23-47	35,26±5,34	23-44	34,76±5,97	23-47	995,000 0,357
Ev kadınlığı reddetmesi alt boyutu	28,96±5,47	17-39	28,84±5,59	16-40	28,91±5,54	16-40	1082,000 0,787
Demokratik ve eşitlik alt boyutu	23,23±3,60	17-32	23,21±3,99	12-31	23,22±3,76	12-32	1099,000 0,887
Karı-koca geçimsizliği	14,31±3,17	7-21	13,63±2,54	9-20	14,00±2,91	7-21	984,000 0,313

*U: Mann Whitney-U testi

Tablo III. Hemşirelerin çalıştıkları alanlara göre sosyodemografik özellikleri ile çocuk sevme puan ortalamaları arasındaki ilişki

		Erişkin Servislerinde Çalışan Hemşireler			Pediatri Servislerinde Çalışan Hemşireler		
		n	Sıra Ort.	İstatiksel Değerlendirme X ² - U, p	n	Sıra Ort.	İstatiksel Değerlendirme X ² - U, p
Yaş	22-30 yaş	33	25,17	*1,658	24	22,35	*0,073
	31-40 yaş	16	30,28	0,46	17	21,38	0,964
	41-50 yaş	3	21,00		2	23,00	
Çocuk sahibi olma	Evet	45	24,96	**88,000	42	22,12	**16,000
	Hayır	7	36,43	0,062	1	17,00	0,686
Çalışma süresi	1-5 yıl	27	24,30	*1,423	24	21,15	1,197
	6-10 yıl	11	27,73	0,700	8	25,63	0,754
	11-15 yıl	9	28,78		5	18,70	
	16 yıl ve üzeri	5	31,60		6	23,33	
Hemşirelerin eğitim durumu	Lise	2	24,00	*0,567	1	32,50	*5,088
	Ön lisans	18	24,61	0,904	14	24,00	0,165
	Lisans	31	27,79		25	22,20	
	Yüksek lisans	1	25,50		3	7,50	
Mesleği tercih nedeni	Kendi isteği	37	24,92	*1,754	28	22,00	*0,909
	Ailesinin isteği	6	27,58	0,416	12	20,46	0,635
	İşsiz kalmamak	9	32,28		3	28,17	
Çalıştığı bölümden memnun olma	Evet	47	26,73	**106,500	40	22,20	**52,00
	Hayır	5	24,30	0,732	3	19,33	0,702

*Kruskal Wallis testi, **Mann Whitney U testi

amacıyla yaptıkları çalışmada ise hemşirelerin çocuk sevme ölçeğinden aldıkları puan ile çalışılan yer, yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma, eğitim durumu, görev, çalışma süresi, bakılan çocuk sayısı arasında istatistiksel fark bulunmamıştır ($p>0,05$) (14). Gelbal ve Duyan (2010) ilkököl öğretmenlerinin çocuk sevme durumlarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada da öğretmenlerin cinsiyetlerine ve sahip oldukları çocuk sayılarına göre çocuk sevme düzeylerinde farklılık bulunmazlarken, 40-50 yaş grubunda olan, evli olan, çocuk sahibi olan ve sınıf öğretmeni yapan öğretmenlerin çocuk sevme puanlarını daha yüksek bulunmuştur (1). Akgün (2013) ebe ve hemşire öğrencilerinin cinsiyetleri, kardeşinin olması, çocukluğunu nasıl geçirdiği, çocuk sahibi olmayı isteme ve çocuk servislerinde çalışmayı isteme durumlarının çocuk sevme düzeylerini etkilediğini belirtmiştir ($p<0,05$) (15).

Ayrıca farklı meslek üyeleri ile yapılan çalışmalarda da çocuk sevme durumunu etkileyen faktörlerin araştırıldığı çalışmalar mevcuttur. Uğurlu (2013), ilköğretim okullarında öğretmenlerin ($n=416$) iletişim becerileri ile empatik eğilimlerinin çocuk sevme düzeylerine etkisini belirlemeye yönelik çalışmada, öğretmenlerin iletişim becerileri ile empatik eğilim düzeylerinin çocuk sevme düzeylerini etkilediğini ancak ilişkinin düşük olduğunu belirtmiştir (16). Durmuşoğlu ve Erbay (2013) okul öncesi öğretmenlerinin çocuk sevme durumlarının çocuklarla iletişimlerinde konuşma, dinleme ve

empati becerilerini olumlu yönde etkilediği bildirilmiştir. Bu durum çocuk sevme düzeyinin iletişim becerileri ile empatik eğilim düzeylerinin dışında başka değişkenler tarafından da etkilenebileceğini göstermektedir (17).

Araştırmaya katılan hemşirelerin çocuk yetiştirme tutumu ve alt boyutları ile hemşirelerin erişkin ve pediatri servislerinde çalışma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$) (Tablo II). Çalışmada ayrıca hemşirelerin sosyodemografik özellikleri ile çocuk yetiştirme ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$) (Tablo III).

Çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili yapılan çalışmalarda kültürün çocuk yetiştirme tutumlarını etkilediği, anneye ve çocuğa ait sosyodemografik özelliklerin de etkili olduğu bilinmektedir. Şanlı ve Öztürk (2012) anaokulunda öğretim gören 390 çocuğun anneleri ile yaptığı çalışmada, annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe geleneksel çocuk yetiştirme tutumlarından uzaklaştıkları, aşırı koruyucu alt boyut puan ortalamalarının azaldığı ve demokratik tutumunun arttığını belirlemiştir (7). Özyürek ve Tezel (2005), 5-6 yaş çocuğa sahip anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumlarını araştırdığı çalışmada, annelerin öğrenim düzeyleri yükseldikçe çocuklarına karşı demokratik tutumlarının arttığını, anne-babaların katı/sert disiplin ve aşırı koruyuculuk tutumlarının azaldığı belirtilmiştir (18). Ayyıldız'ın

Tablo IV. Hemşirelerin çalıştıkları alanlara göre sosyodemografik özellikleri ile çocuk yetiştirme tutumları puan ortalamaları arasındaki ilişki

		Erişkin Servislerinde Çalışan Hemşireler			Pediatri Servislerinde Çalışan Hemşireler		
		n	Sıra Ort.	İstatistiksel Değerlendirme χ^2 - U, p	n	Sıra Ort.	İstatistiksel Değerlendirme χ^2 - U, p
Yaş	22-30 yaş	33	27,14	*0,584	24	26,40	*7,233
	31-40 yaş	16	26,38	0,747	17	15,71	0,027
	41-50 yaş	3	20,17		2	22,75	
Çocuk sahibi olma	Evet	45	26,81	**143,500	42	22,01	**20,500
	Hayır	7	24,50	0,707	1	21,50	0,968
Çalışma süresi	1-5 yıl	27	25,22	*1,751	24	27,71	*8,179
	6-10 yıl	11	31,91	0,417	8	21,00	0,017
	11-15 yıl	9	23,50		5	11,30	
	16 yıl ve üstü	5	26,90		6	9,42	
Eğitim durumu	Lise	2	42,00	*6,546	1	33,00	*4,955
	Ön lisans	18	31,00	0,088	14	16,46	0,175
	Lisans	31	22,48		25	23,82	
	Yüksek lisans	1	39,00		3	29,00	
Mesleği tercih nedeni	Kendi isteği	37	26,82	*0,142	28	20,71	*0,902
	Ailesinin isteği	6	27,08	0,931	12	24,79	0,637
	İşsiz kalmamak için	9	24,78		3	22,83	
Çalıştığı bölümden memnun olma	Evet	47	27,64	**64,000	40	22,60	**36,000
	Hayır	5	15,80	0,097	3	14,00	0,252

*Kruskal Wallis testi, ** Mann Whitney U testi

Tablo V. Hemşirelerin çalıştıkları alanlara göre çocuk yetiştirme tutumlarının yetiştiği ailenin özellikleri ile ilişkisi							
		Erişkin Servislerinde Çalışan Hemşireler			Pediatri Servislerinde Çalışan Hemşireler		
		n	Sıra Ort.	İstatiksel Değerlendirme X ² - U, p	n	Sıra Ort.	İstatiksel Değerlendirme X ² - U, p
Ailenin yaşadığı yer	İl	33	24,35	*1,824	17	16,44	*5,559
	İlçe	15	30,17	0,402	20	25,90	0,062
	Köy	4	30,50		6	24,75	
Anne eğitim durumu	Okur-yazar değil	7	39,29	*7,575	8	28,38	*5,068
	Okur-yazar	17	24,03	0,056	10	15,30	0,167
	İlkokul	25	23,48		22	22,91	
	Orta-lise	3	35,83		3	20,67	
Anne meslek	Ev hanımı	45	26,24	**146,000	36	21,43	**105,500
	Çalışıyor	7	28,14	0,758	7	24,93	0,500
Babanın eğitim durumu	Okur-yazar	11	25,09	*1,140	10	30,60	*6,685
	İlkokul	29	28,41	0,566	24	20,40	0,035
	Orta-Lise	12	23,17		9	16,72	
Babanın mesleği	Memur	18	26,33	*0,401	12	17,21	*3,599
	İşçi	20	25,43	0,940	12	20,83	0,308
	Serbest meslek	11	28,95		10	25,25	
	Çiftçi	3	25,67	9	26,33		
Ailenin ekonomik durumu	Orta	38	27,34	**234,000	33	22,94	**134,000
	İyi	14	24,21	0,509	10	18,90	0,372
Yetiştirdiği ailenin tutumu	Demokratik	39	24,62	*4,941	36	21,71	*0,210
	Otoriter	11	35,00	0,085	5	24,40	0,901
	Pasif	2	16,50		2	21,25	
Evde söz hakkı alma durumu	Evet	47	25,93	**90,500	41	21,34	**14,000
	Hayır	5	31,90	0,402	2	35,50	0,119

*Kruskal Wallis testi, ** Mann Whitney U testi

(2005) 0-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada ise annelerin yaşı küçüldükçe bu boyuttan alınan puan ortalamasının arttığı görülmüştür. Eğitim düzeyi düşük olan annelerin daha fazla aşırı koruyucu ve sıkı disiplin tutumlarına sahip oldukları görülmüştür (2). Çalışmada hemşirelerin çalışma süreleri ile çocuk yetiştirme puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamış ($p>0,05$) iken, pediatri alanında 1-5 yıl arası çalışan hemşirelerin daha uzun süre çalışan hemşirelere göre daha fazla çocuk yetiştirme puan ortalamasına sahip olduğu ve bu durumun istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo IV). Çetinkaya ve Başbakkal'ın (2005) çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelerin benlik saygısı düzeylerinin ve çocuk yetiştirme tutumlarının incelendiği çalışmada, çocuk yetiştirme tutumları ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu çalışmada ayrıca mesleki derneklere üye olan ve bilimsel toplantılara katılan hemşirelerin çocuk yetiştirme tutumlarının olumlu yönde etkilendiği bulunmuştur (19).

Sonuç

Araştırmada hemşirelerin beş yıldan daha az çalışma süresine sahip oldukları, kendi istekleri ile bu mesleği seçtikleri ve yetiştikleri ailenin tutumunu demokratik yapıda oldukları görülmüştür. Çalışmada hemşirelerin çalıştığı alanların çocuk sevme ve çocuk yetiştirme tutumlarını etkilemediği saptanmıştır. Hemşirelerin sosyodemografik özelliklerinin ve yetiştirdiği aileye ait özelliklerin de çocuk sevme ve çocuk yetiştirme durumlarını etkilemediği bulunmuştur.

Çocukları sevme ve çocuk yetiştirme tutumu, hemşirelerin çocuk ile birlikte çalışma konusundaki temel inancının yansımasıdır. Özellikle çocuk hemşireleri çocukların fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimsel farklılıklarını anlamaları, onlara gerekli sevgi ve ilgiyi göstermeleri gerekir. Ülkemizde hemşirelerin branşlaşması ve çalışma alanlarının kendilerinin seçmeleri gerekir. Çocuk hemşirelerinin özellikle çocuk ile çalışmayı istemeleri ve yeterli çocuk yetiştirme tutumuna sahip olmalarının önemli olduğu düşünülmektedir. Çocuk hemşireliği özel bir alan olduğu için mezuniyet sonrası eğitim

programları, sertifika programları ve lisans üstü eğitim program ile bu alanda çalışan hemşirelerin gelişmesi ve iş doyumu almaları sağlanmalıdır. Çalışmamızda erişkin hastalarla çalışan hemşirelerin de çocuk hastalarla çalışan hemşireler kadar çocukları sevdikleri ve yeterli çocuk yetiştirme tutumuna sahip oldukları görülmektedir. Bundan dolayı araştırmanın daha geniş bir örneklem grubuna yapılmasını önermekteyiz.

Çıkar Çatışması: Yazarlar bu makale ile ilgili olarak herhangi bir çıkar çatışması bildirmemiştir.

Kaynaklar

1. Gelbal S, Duyan V. İlköğretim öğretmenlerinin çocuk sevme durumlarına etki eden değişkenlerin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2010; 38: 127-37.
2. Ayyıldız T. Yüksek Lisans Tezi; "Zonguldak il merkezindeki 0-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları" Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Çocuk Sağlığı Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Tez Yöneticisi; Doç. Dr. Ayşe Ocakçı. Zonguldak-2005.
3. İçmeli C, Ataoğlu A, Canan F, Özçetin A. Zihinsel özürülü çocukları olan ebeveynler ile sağlıklı çocuklara sahip ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının karşılaştırılması. Düzce Tıp Fakültesi Dergisi 2008; 3: 21-8.
4. Pekşen Akça R. Ana babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları. Akademik Bakış Dergisi 2012; 29: 1-13.
5. Adana F. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; "Anne-baba tutumlarının çocuktaki benlik kavramı üzerine etkisi" İstanbul Üniversitesi Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Tez Yöneticisi; Y.Doç. Dr. Yasemin Kutlu. İstanbul- 2000.
6. Sezer Ö. Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2010; 7: 1-19.
7. Şanlı D, Öztürk C. Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi 2012; 32: 31-48.
8. Kumcağız H, Yılmaz M, Balcı Çelik S, Aydın Avcı I. Hemşirelerin iletişim becerileri: Samsun ili örneği. Dicle Tıp Dergisi 2011; 38: 49-56.
9. Duyan V, Gelbal S. Barnett Çocuk sevme ölçeğini Türkçeye uyarlama çalışması. Eğitim ve Bilim Dergisi 2008; 33: 40-8.
10. Küçük Ş. PARI ölçeğinin Türkçe formunun 2., 3. ve 4. alt ölçeklerinin geçerlik çalışması. Psikoloji Seminer Dergisi 1990; 8: 451-9.
11. Le Compte G, Le Compte, A, Özer A. Üç sosyoekonomik düzeyde Ankaralı annelerin çocuk yetiştirme tutumları: Bir ölçek uyarlaması. Türk Psikoloji Dergisi 1978; 1: 5-8.
12. Tan M., Polat H. Akgün Şahin Z. Hemşirelerin çalışma ortamlarına ilişkin algılarının değerlendirilmesi. sağlıkta performans ve kalite dergisi 2012; 4: 67-78.
13. Erkal İS, Yalçın AS, Sancar B. Ankara Üniversitesi sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin ebelik ve hemşirelik bölümlerini seçme nedenleri. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi 2012; 73-90.
14. Erdem Y, Duyan V. A determination of the factors that affect the level of pediatric nurses's liking of children, Türk Journal Med Sci 2011; 41: 295-305.
15. Akgün KM. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin çocuk sevme durumları, çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersinin çocuk sevme durumlarına etkisi ve etkileyen faktörler. Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi 2013;2:50-6.
16. Uğurlu CT. Öğretmenlerin iletişim becerisi ve empatik eğilim davranışlarının çocuk sevme düzeyleri üzerine etkisi. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi 2013; 3: 51-61.
17. Durmuşoğlu SN, Erbay F. Okul öncesi öğretmenlerin konuşma, dinleme ve empati becerilerinin çocuk sevme davranışı açısından incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi 2013; 14: 159-74.
18. Özyürek A, Tezel Şahin F. 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi 2005; 25: 19-34.
19. Çetinkaya B, Başbakkal Z. Çocuk sağlığı ve hastalıkları kliniklerinde çalışan hemşirelerin benlik saygısı düzeylerinin ve çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2005; 21: 59-75.